

WINTERSE WAARNEMINGEN

Theo de Jong

Al jaren kijk ik 's winters 's nachts in allerlei wateren. Dit zijn tuinvijvers, maar ook heldere uiterwaardsloten en soms poelen op de Utrechtse Heuvelrug. Het meest kijk ik natuurlijk in mijn eigen vijver. Ik woon in een open nieuwbouwuurt aan de rand van Culemborg. Driehonderd meter verder liggen de uiterwaarden van de Lek en vijftig meter van mijn huis begint het (vrijwel) open land. Je kan dan ook niet zeggen dat mijn tuinvijver erg beschut ligt. In ieder geval niet meer beschut dan een poel in een houtwallenlandschap of welke bospoel dan ook.

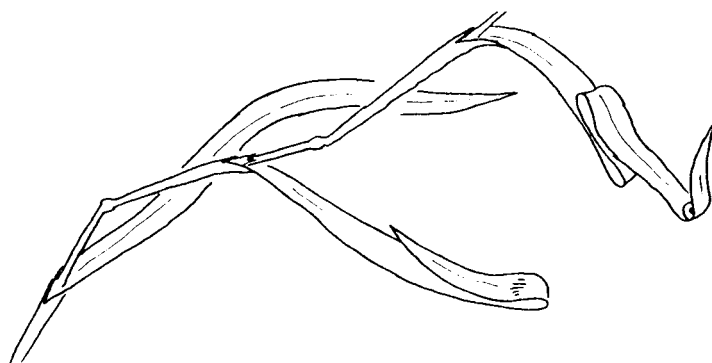
actief

Tijdens mijn nachtelijke bezoeken zie ik in mijn vijver vrijwel de gehele winter door amfibieën, tenminste zolang er geen ijs ligt. Meestal zijn dat middelste groene kikkers, die dan net met de kop boven water komen, of op de kant zitten. Ook gewone padden overwinteren in mijn vijver. 's Nachts komen ze met de kop boven tegen de kant aanhangen. Bruine kikkers zie ik minder, die planten zich dan ook niet in mijn vijver voort. Kamsalamanders zie ik elke maand van het jaar in het water en ze zijn ook bijna altijd actief. Ik ga er sowieso van uit dat als ik 's avonds dieren in het water zie, die ik overdag niet zie, dat ik ze dan actief mag noemen.

kamsalamanders

Ook deze winter zag ik weer van alles. Op de laatste dag van 2001 zag ik een mannetje kleine watersalamander in het water. Hij was actief en in het bezit van een rugkam. Een maand later, op 31 januari, waren de kamsalamanders in mijn vijver reeds aan het baltzen. Op datzelfde moment keek een gewone pad, met de kop boven water, mij alert

aan en sprong er een volwassen middelste groene kikker vanaf de oever het water in, gevolgd door een subadult exemplaar. Het resultaat van het baltsgedrag van de salamanders liet niet lang op zich wachten. Reeds op 14 februari vond ik de eerste kamsalamander-eitjes. Eén dag later ontdekte ik ook de eerste eitjes van de kleine watersalamander in de oevervegetatie.

op trek

Ook de amfibieëntrek richting het voortplantingswater komt vaak 's winters al op gang. Vlak voor kerst vond ik al een pad op de Lekdijk. Het eerste exemplaar van dit jaar was een doodgereden exemplaar, dat ik op 7 januari in Amersfoort vond. Op 16 januari vond ik een doodgereden kamsalamander op de Lekdijk. De dagen erna, met zacht weer was er redelijk wat trek van kleine watersalamanders. Maar op maandag 4 februari, na een periode van enkele dagen met zacht en nat weer, vond er echt massale trek plaats van de kleine watersalamander. Op circa drie kilometer Lekdijk vond ik zo'n 85 dode en veertig levende salamanders. Die avond zag ik ook één mannetje poelkikker en twee heikikkers.

Ik denk dat er bij veel amfibieën slechts sprake is van een echte winterslaap als het echt koud is en er ijs op het water ligt. Alleen in dat geval zullen ze totaal inactief zijn. Maar zolang de temperaturen boven nul zijn, is in ieder geval een deel van de dieren actief.

Illustratie: Paul Veenliet ©